

Nr 21

Socialutskottets betänkande i anledning av motion om fastställande av behörighetsbestämmelser för sjuksköterskor (sjukskötare).

Motionen

I motionen 1973:904 (motivering i motionen 1973:921) av fru Sundberg m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om fastställande av behörighetsbestämmelser för sjuksköterskor enligt vad som anförts i motionen 1973:921.

I nämnda motion 1973:921 påpekas att det inte finns tillräckligt med utbildningsplatser inom vidareutbildningen för sjuksköterskor. Det framhålls att specialområden som anestesi, intensivvård, operation och långtidsvård har dragits med stor brist på kvalificerad, dvs. vidareutbildad, arbetskraft och att det hela lett till att man försökt rädda situationen genom att ge sjuksköterskorna dubbla arbetsområden, genom att beordra övertid, genom att stänga avdelningar under vissa perioder etc.

Motionärerna anför vidare att Svensk sjuksköterskeförening länge har framfört krav på behörighetsbestämmelser för sjuksköterskor och att det — om sådant krav genomfördes — blev nödvändigt att begära dispens hos socialstyrelsen om man vill anställa en icke vidareutbildad sjuksköterska för en tjänst för vilken det krävs vidareutbildning. Det framhålls att socialstyrelsen skulle på detta sätt få en bättre överblick över sjuksköterskesituationen. Motionärerna anför slutligen att som det är i dag socialstyrelsen har generellt medgett att undersköterskor får anställas på sjukhem i sjukskötersketjänster om det råder personalbrist, och att detta ofta leder till att undersköterskor ställs inför uppgifter för vilka de inte har tillräcklig utbildning.

Bestämmelser om befattningar för sjuksköterskepersonal

Hälsövärdar

I medicinalstyrelsens normalinstruktion för distriktssköterska (Medicinalförfattningar, MF 1964:68) anges arbetsuppgifter för distriktssköterska och i medicinalstyrelsens normalinstruktion för distriktsbarnmorska (MF 1963:92) för distriktsbarnmorska.

I socialstyrelsens normalreglemente för mödra- och barnhälsövärdar (MF 1969:39) anges vissa uppgifter för läkare, vid mödravårdscentral anställd barnmorska, distriktssköterska med mödravårdsutbildning samt vid barnavårdscentral anställd sjuksköterska.

Enligt socialstyrelsens normalreglemente för dispensärverksamhet för

tuberkulosens bekämpande (MF 1968:86) skall för dispensärverksamheten finnas dispensärläkare. Vissa uppgifter läggs på distriktssköterska eller på särskild för ändamålet anställd sjuksköterska (dispensärsköterska).

Enligt skolstadgan (1962:439) skall för skolhälsovården finnas skolläkare och skolsköterska. Skolhälsovård kan få inräknas i tjänst som distriktssköterska (4 kap. 3 §).

Sjukvården

I sjukvårdslagen (1962:242) anges olika befattningar, som får finnas för tjänstemän i sjukhusledning samt för läkare i läkardistrikt och vid sjukhus. I fråga om annan personal på sjukhus och i läkardistrikt stadgas i 23 § att -- utöver de i lagen särskilt angivna befattningshavarna i ledningen och läkarpersonalen -- "skall för den sjukvårdande verksamheten finnas anställd den personal, som erfordras för att god vård skall kunna meddelas". I sjukvårdskungörelsen (1972:676), vilken innehåller tillämpningsbestämmelser till sjukvårdslagen, har inte meddelats bestämmelser om skyldighet för sjukvårdshuvudmännen att anställa personal av olika slag. Däremot har meddelats bestämmelser om behörighet till läkartjänster samt till tjänster som sjuksköterska, barnmorska eller sjukgymnast. I fråga om sistnämnda tjänster är sålunda i 36 § föreskrivet att tjänst som sjuksköterska, barnmorska eller sjukgymnast får tillsättas endast med den som har legitimation samt att detsamma gäller även i fråga om vikarie på sådan tjänst, om inte socialstyrelsen medgett undantag.

De kategorier sjukvårdspersonal som vanligen förekommer på en vårdavdelning inom ett sjukhus är sjukvårdsbiträden, undersköterskor, sjuksköterskor samt som arbetsledare avdelningsföreståndare. Härtill kommer ekonomipersonal samt kontorspersonal. För arbetsledning avseende en klinik finns klinikföreståndare samt för ledare för föreståndarorganisationen vid ett sjukhus sjukvårdsföreståndare.

Utbildningen av vissa personalkategorier inom hälso- och sjukvården

Utbildningen för *sjukvårdsbiträden* är antingen en specialkurs inom gymnasieskolan om 23 veckor eller -- för dem som har långvarig föregående tjänstgöring inom sjukvården -- "inomverksutbildning" om åtta veckor.

Utbildningen för *undersköterskor* är antingen genomgång av den tvååriga vårdlinjens gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård eller gren för psykiatrisk vård inom gymnasieskolan eller genomgång av en specialkurs inom gymnasieskolan om 32 veckor, vilken utgör en påbyggnad på sjukvårdsbiträdesutbildningen.

På grundval av förslag av 1962 års sjuksköterskeutredning i betänkandet (SOU 1964:45) Sjuksköterskeutbildningen I. Grundutbildning har

fr. o. m. den 1 januari 1966 en ny studieordning för blivande *sjuksköterskor/sjukskötare* genomförts enligt beslut av 1965 års riksdag (prop. 1965:161, SU 1965:181).

Grundutbildning till sjuksköterska/sjukskötare bedrivs f. n. vid 33 skolor, varav 24 är integrerade med gymnasieskolans vårdlinje. I avvaktan på kommunalisering bedrivs utbildning med statliga bidrag även vid vissa enskilda sjuksköterskeskolor.

Sjuksköterskeutbildningen omfattar dels en brett upplagd, för alla sjuksköterskor/sjukskötare gemensam utbildning, grundutbildning, dels vidareutbildning för speciella uppgifter. Grundutbildningen leder på fem terminer fram till legitimation. Läsåret omfattar 42 veckor.

För dem som genomgått utbildning till undersköterska eller till skötare i psykiatrisk vård infördes år 1967 resp. år 1968 avkortade studiegångar för grundutbildning till sjuksköterska/sjukskötare. Dessa utbildningar, som kan erhållas vid fjorton skolor, omfattar tre terminer, varvid den första terminen omfattar högst 23 veckor och de två övriga 21 veckor vardera.

Riksdagen har i år godkänt riktlinjer för en särskild studiegång om tre terminer för grundutbildning till sjuksköterska/sjukskötare för de elever som genomgått den tvååriga vårdlinjens gren för hälso- och sjukvård samt åldringsvård eller gren för psykiatrisk vård inom gymnasieskolan (prop. 1973:84, UbU 1973:30).

Vidareutbildningen av sjuksköterskor/sjukskötare grundas på ett beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968:66, SU 1968:108). Vidareutbildningen är uppdelad på följande linjer, nämligen medicinsk och kirurgisk sjukvård (en termin), åldringsvård (en termin), psykiatrisk sjukvård (en termin), intensivvård, anestesijukvård och operationssjukvård (två terminer), hälso- och sjukvård för barn och ungdom (två terminer), obstetrisk och gynekologisk vård (två terminer) samt öppen hälso- och sjukvård (två terminer). Vidareutbildningen bedrivs vid närmare ett 30-tal sjuksköterskeskolor/vårdskolor, som har en eller flera av linjerna på sitt program.

Utbildning för *föreståndarbefattningar* ges dels i form av administrativa kurser om två terminer vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (SIHUS), dels i form av yrkesinriktade studiekurser i hälso- och sjukvårdsadministration om två terminer vid universitet/högskola.

För sjuksköterskor gäller reglementet (1957:656) för sjuksköterskor med vissa föreskrifter angående utövningen av sjuksköterskeyrket m. m. Enligt 1 § äger den, som med godkända betyg genomgått statlig eller av staten godkänd sjuksköterskeskola eller eljest förvärvat ett mått av kunskap och färdighet som motsvarar vad sådan skola avser att bibringa, erhålla *legitimation såsom sjuksköterska* (legitimerad sjuksköterska). Legitimation meddelas av socialstyrelsen.

Motsvarande bestämmelser om utövningen av hammorskeyrket och om legitimation som barnmorska finns i reglementet (1955:592) för

barnmorskor. Den som med godkända betyg genomgått fastställd vidareutbildning inom obstetrisk och gynekologisk vård vid sjuksköterskeskola eller på annat sätt förvärvat motsvarande kunskap och färdighet äger enligt 1 § erhålla *legitimation som barnmorska*.

Socialstyrelsens föreskrifter beträffande behörighet m. m. för sjuksköterskor (sjukskötare) och barnmorskor

Med stöd av ett bemyndigande av Kungl. Maj:t i december 1969 utfärdade socialstyrelsen i februari 1970 ett cirkulär (MF 1970:4) med råd och anvisningar beträffande behörighet m. m. för sjuksköterskor (sjukskötare) och barnmorskor, föranledda av riksdagens i det föregående nämnda beslut om reformerad sjuksköterskeutbildning (prop. 1965:161, SU 1965:181 och prop. 1968:66, SU 1968:108).

I cirkuläret påpekas att socialstyrelsens föreskrifter beträffande behörighet m. m. för sjuksköterskor (sjukskötare) och barnmorskor utfärdas tills vidare som råd och anvisningar samt anförs bl. a. följande i det inledande avsnittet.

Sjuksköterska, som genomgått den nya grundutbildningen, förutsätts kunna tjänstgöra inom hela det område, som betecknats "vård av medicinsk eller kirurgisk karaktär", samt i psykiatrisk vård. För innehav av tjänst i ledande ställning samt inom vissa speciella områden bör dock erfordras vidareutbildning enligt vad som anges i det följande.

Socialstyrelsen är medveten om att svårigheter -- bl. a. med hänsyn till rådande personalsituation -- kan komma att föreligga att till innehavare av vissa tjänster inom specialområden m. m. utse sökande, som genomgått för området avsedd vidareutbildning. Det kan därför bli nödvändigt att dylika tjänster får uppehållas på vikariat av legitimerad sjuksköterska, som inte genomgått sådan vidareutbildning. I detta sammanhang måste dock beaktas, att den pågående omstruktureringen inom sjukvården har medfört, att arbetsområdet för den grundutbildade sjuksköterskan, som förutsätts tjänstgöra på assistentsköterskenivå -- dvs. under ansvarig sjuksköterskas ledning -- blivit mer begränsat. Arbetsorganisationen på sjukhus bl. a. vid stora avdelningar och kopplade avdelningar ställer mycket stora krav på sjuksköterskan när det gäller självständigt ställningstagande och arbetsledning. För den nylegitimerade sjuksköterskan med en relativt begränsad praktisk erfarenhet av sjukvårdsarbete kan arbetsuppgifterna vid sådana avdelningar bli alltför krävande. Detta gäller även nattjänst. Ur säkerhetssynpunkt är det därför angeläget, att hälso- och sjukvårdens huvudmän tillser, att ifrågavarande sjuksköterskor får erforderlig anpassningstid, innan de sätts till arbetsuppgifter, för vilka de saknar fullständig utbildning och erfarenhet. Detta gäller även vikariat i öppen vård.

Om den kommande utvecklingen skulle ge vid handen, att ändringar av de här givna anvisningarna erfordras, t. ex. i form av fastare reglering av vissa behörighetskrav, kommer socialstyrelsen att ta erforderliga initiativ. Styrelsen kommer givetvis också att -- om så visar sig nödvändigt -- utfärda mer preciserade riktlinjer för de fall, då särskilda avsteg från anvisningarna bör ifrågakomma.

Cirkuläret innehåller krav på vidareutbildning utöver svensk legitimation som sjuksköterska för i det följande angivna tjänster. Med sjukskö-

terska förstås även sjukskötare. De i cirkuläret angivna konkreta kraven beträffande de linjer på vilken vidareutbildningen skall ha skett utelämnas i denna redogörelse.

a) *För tjänst som sjuksköterska respektive barnmorska inom följande områden i sluten vård*, nämligen (1) anestesisjukvård, (2) obstetrisk vård (förlossningsavdelning eller kombinerad förlossnings- och vårdavdelning), (3) intensivvård, (4) mottagning för olycksfall och akuta sjukdomar samt (5) operationssjukvård.

b) *För följande tjänster inom öppen hälso- och sjukvård*, nämligen (1) distriktssköterska, (2) stadssjuksköterska och distriktssköterska i enbart sjukvård, (3) distriktssköterska med skyldighet att även tjänstgöra i mödrahälsovård, (4) distriktsbarnmorska eller barnmorska vid mödravårdscentral, (5) sjuksköterska vid barnavårdscentral samt (6) skolsköterska.

c) *För tjänst som sjuksköterska respektive barnmorska i ledande ställning vid vårdavdelning (avdelningssköterska) eller motsvarande inom följande områden*, nämligen (1) anestesisjukvård, (2) barnsjukvård inkl. barnpsykiatrisk vård och vård av gravt handikappade barn, (3) intensivvård, (4) mottagning för olycksfall och akuta sjukdomar, (5) obstetrisk eller obstetrisk-gynekologisk vård, (6) operationssjukvård, (7) psykiatrisk vård inkl. ungdomspsykiatrisk vård och vård av psykiskt utvecklingsstörda samt (8) vård av medicinsk och kirurgisk karaktär.

I fråga om föreståndartjänster anges i cirkuläret att för innehav av befattning som sjukvårdsföreståndare (motsvarande) samt klinikföreståndare (motsvarande i sluten och/eller öppen vård) bör utöver svensk legitimation och vidareutbildning inom lämpligt område erfordras att ha nöjaktigt genomgått av socialstyrelsen godkänd högre administrativ utbildning.

I fråga om sjuksköterska utbildad enligt äldre studiegång med specialutbildning inom visst område eller med särskilt meddelad behörighet anges, att sådan bör jämföras med sjuksköterska, som genomgått vidareutbildning enligt den nya studieordningen inom samma område. Detsamma gäller enligt cirkuläret barnmorska, även sådan med tvåårig utbildning.

Avslutningsvis anges i cirkuläret att legitimerad sjuksköterska utan specialutbildning (vidareutbildning) inom visst område som vid tidpunkten för utfärdandet av anvisningarna innehar eller innehaft sjukskötersketjänst inom visst område bör i princip vara behörig för denna liksom för annan motsvarande sådan tjänst.

Socialstyrelsen har i cirkulär i oktober 1970 (MF 1970:94) om anställning i vissa fall på sjukskötersketjänster vid sjukhus medgett att till vikarier på sjukskötersketjänster på sjukhus får till anställning under högst två år under vissa närmare villkor antas i utlandet utbildad sjuksköterska samt till anställning under högst ett år a) *medicine kandidat*, som genomgått det propedeutiska stadiet av studierna till läkarexamen, på *anestesiavdelning*, b) *undersköterska*, som med god-

kända betyg genomgått av skolöverstyrelsen efter samråd med socialstyrelsen fastställd utbildning, på tjänst vid *sjukhem för långvarigt kroppssjuka*, c) *psykiatrisk sjukvårdspersonal*, som genomgått grundutbildning för skötare, på tjänst vid *sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* och vid psykiogeriatrisk avdelning på *sjukhem för långvarigt kroppssjuka*.

Nämnda personal, med undantag för "nordisk sjuksköterska" får anställas endast om legitimerad sjuksköterska inte går att skaffa och anställningen tillstyrks av den för sjukvården ansvarige läkaren.

Som förutsättning för anställning på vård- eller anestesiavdelning anges att tjänstgöringen inte vid något tillfälle innebär tjänstgöring som ensam ansvarig sjuksköterska.

I cirkuläret anges att för anställning för längre tid än ovan nämnts eller som gäller annan personalkategori än den ovan nämnda skall socialstyrelsens medgivande inhämtas.

Behörighetsfrågans fortsatta behandling m. m.

Svensk sjuksköterskeförening (SSF) har bl. a. i en framställning till socialstyrelsen i juni 1972 framfört krav om utfärdande av behörighetsbestämmelser för sjuksköterskor.

I skrivelse i januari 1973 till socialstyrelsen med anledning härav har *Landstingsförbundet* anfört att en skärpning av behörighetskraven i dagsläget skulle medföra mycket stora praktiska svårigheter för sjukvårdshuvudmännen. I skrivelsen anfördes vidare att förbundskansliet arbetade kontinuerligt med dessa frågor men fann inte för närvarande anledning att aktualisera ärendet hos förbundsstyrelsen.

Svenska kommunförbundet har i skrivelse i januari 1973 till socialstyrelsen med anledning av Sjuksköterskeföreningens framställning bl. a. anfört att gällande dimensioneringsregler för vidareutbildningens anordnande innebar att förutsättningarna för att införa strikta behörighetsregler i enlighet med Sjuksköterskeföreningens krav för närvarande inte var för handen.

I skrivelse till Sjuksköterskeföreningen i mars 1973 påpekade *socialstyrelsen* att den vid en tidigare överläggning med Sjuksköterskeföreningen framhållit att med hänsyn till personalsituationen måste vissa avsteg i kraven tills vidare accepteras och att de i 1970 års cirkulär angivna riktlinjerna var därför att betrakta som rekommendationer. Styrelsen anförde i skrivelsen bl. a. att enligt styrelsens uppfattning personalsituationen inom sjuksköterskeområdet fortfarande vållade bekymmer och att detta gällde särskilt inom verksamheter, för vilka genomgången vidareutbildning som sjuksköterska kan fordras, såsom operationssjukvård, anestesisjukvård, intensivvård, barnsjukvård samt öppen hälso- och sjukvård.

Socialstyrelsen framhöll att med hänsyn till vad som anförts i skrivelsen och till de synpunkter som framförts av Landstingsförbundet och Kommunförbundet socialstyrelsen ansåg att förutsättningar saknades för ändring av tidigare utfärdade råd och anvisningar beträffande

behörighet m. m. för sjuksköterskor (sjukskötare).

Avslutningsvis anförde socialstyrelsen att den emellertid var beredd att fortsätta diskussionerna om vidareutbildning av sjuksköterskor med Sjuksköterskeföreningen.

Överläggningar mellan representanter för socialstyrelsen och för Sjuksköterskeföreningen har därefter ägt rum i april och i augusti 1973.

Riksdagsbehandling år 1973 av frågan om utbildningskapaciteten för vidareutbildningen för sjuksköterskor

Från anslag under åttonde huvudtiteln har utgått statsbidrag med senast 28 100 kr. för varje klass och termin för vidareutbildning av sjuksköterskor.

I prop. 1973:1 bil. 10, s. 264—267, beräknades under ett föreslaget nytt anslag Bidrag till viss vårdyrkesutbildning medel för 225 terminskurser för vidareutbildningen av sjuksköterskor under budgetåret 1973/74. Detta innebar en ökning med tio terminskurser i förhållande till motsvarande medelsanvisning för budgetåret 1972/73. Skolöverstyrelsen hade i sin anslagsframställning föreslagit att medgivande skulle lämnas till inrättande av 245 terminskurser. I tre motioner framställdes yrkanden som avsåg en ökning av ifrågavarande utbildningskapacitet utöver Kungl. Maj:ts förslag. I betänkandet UbU 1973: 5 s. 9—12 anförde utbildningsutskottet bl. a. följande.

Med anledning av motionsyrkandena bör först påpekas att av riksdagen medgivet antal terminskurser av olika anledningar inte har kunnat komma till stånd. För läsåret 1969/70 anvisade riksdagen medel till 148 kurser. Efter ansökningar från huvudmännen medgav skolöverstyrelsen att 92 kurser fick anordnas. Motsvarande tal för läsåren 1970/71—1972/73 är 175, 210 och 215 respektive 137, 155 och 160. Ej heller det av skolöverstyrelsen medgivna antalet elevplatser vid de olika skolorna har tagits i anspråk. Vad beträffar innevarande läsårs kan emellertid en inte oväsentlig förbättring i detta avseende noteras. Enligt vissa preliminära uppgifter har flertalet elevplatser tagits i anspråk.

Senast hösten 1972 har socialstyrelsen riktat skolöverstyrelsens uppmärksamhet på behovet av vidareutbildade sjuksköterskor, och vad som även i övrigt framkommit i ärendet bekräftar uppgifterna att det föreligger en uttalad brist på vidareutbildade sjuksköterskor. Utskottet måste beklaga att det hittills inte varit möjligt att utnyttja hela den utbildningskapacitet för vilken riksdagen anvisat medel. Utskottet delar departementschefens uppfattning att det inte nu finns någon anledning att fatta beslut om ändring i de 1968 beslutade riktlinjerna för vidareutbildningens dimensionering. Mot bakgrunden av utnyttjandegraden tidigare är synes det utskottet inte heller meningsfullt att riksdagen nu binder medel för ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag ökat antal terminskurser.

Utskottet bedömer det som allvarligt att bristen på vidareutbildade sjuksköterskor till en väsentlig del synes bero på att det av olika skäl inte varit möjligt att nå statsmakternas mål för vidareutbildningens omfattning. Då man nu kan notera vissa förhållanden som innebär ökade praktiska möjligheter att anordna av statsmakterna beslutade terminskurser är det enligt utskottets mening angeläget att man genom en ökad

samverkan — bl. a. i vad avser intagningen — mellan utbildningshuvudmännen uppnår att de befintliga elevplatserna utnyttjas till fullo. Vidare bör övervägas vilka åtgärder i övrigt som bör vidtas för att nå fram till sådana organisatoriska förändringar m. m. i vidareutbildningsverksamheten att den utbildningskapacitet för vilken riksdagen anvisar medel blir utnyttjad. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av förevarande motionsyrkanden som sin mening ger denna uppfattning till känna för Kungl. Maj:t.

Utbildningsutskottet föreslog att riksdagen skulle avslå motionsyrkandena om ökning av antalet terminskurser för vidareutbildningen samt att riksdagen beträffande åtgärder för anordnande av vidareutbildningskurser som sin mening skulle ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utredningar

Spris utredning om personalstruktur inom hälso- och sjukvård

Ett arbete syftande till att klarlägga personalstrukturen och personalbehovet inom sjukvårdsområdet inleddes hösten 1967 i samarbete mellan dåvarande medicinalstyrelsen och Landstingsförbundet. Utredningsarbetet har följts upp av Spri -- i samband med att Spri inrättades i januari 1968 -- inom Spris utredning Personalstruktur inom hälso- och sjukvård. För diskussioner angående utredningens uppläggning och genomförande tillsatte Spri en referensgrupp med representanter för bl. a. socialstyrelsen, Spri och Landstingsförbundet.

Utredningens syfte var att ta fram underlag som kan användas för ställningstaganden beträffande dels arbetsuppgifternas fördelning på yrkesgrupper med olika kompetens, dels utformningen av yrkesutbildningen för dessa grupper.

För att beskriva olika verksamhetsgrenar av sjukvården och analysera likheter och olikheter mellan dem har gjorts en kartläggning av arbetet på 35 olika typer av arbetsenheter omfattande 60 vård-, mottagnings- och specialavdelningar samt öppen vård utanför sjukhus. All personal utom läkarna har studerats. Kartläggningen har skett genom självdeklaration efter strukturerad arbetsuppgiftsförteckning. Denna förteckning är uppbyggd på ett sådant sätt att man kan identifiera en arbetsuppgift var den än förekommer. Som komplement till arbetsredogörelserna har insamlats data om de olika arbetsenheterna, dvs. om patienter och produktion. Den personal som lämnat arbetsredogörelser har också lämnat uppgifter om yrkeskategori, utbildning m. m. Totalt har 45 olika yrkeskategorier med 80 olika typer av utbildning deltagit i arbetet på de 60 studerade arbetsenheterna, men fyra grupper -- sjukvårdsbiträden, sjuksköterskor, undersköterskor och elever -- svarar för hälften av det utförda arbetet.

Utredningsarbetet har år 1972 redovisats i en Spri-rapport (19/72) Personalstruktur inom hälso- och sjukvård, vari på basis av det insamlade materialet synpunkter på personalstrukturen inom hälso- och sjukvård framläggs. Mot bakgrund av att de för olika områden gemensamma tunga

arbetsuppgifterna befunnits vara likartade och inte särskilt många framhålls det som fördelaktigt om de kan utföras av en "baskategori" bland personalen. Fyra alternativ för denna baskategori diskuteras, nämligen (a) sammanhållen baskategori, (b) sammanhållen baskategori med vidgat kompetensområde, (c) baskategori differentierad för olika grupper av arbetsenheter samt (d) baskategori differentierad för olika grupper av arbetsuppgifter. Vidare diskuteras "specialkategorier" för följande områden utöver baskategorin, nämligen radioterapiavdelningar, röntgenavdelningar, hörselvårdsavdelningar, fysiologiska laboratorier, kemiska laboratorier, operationsavdelningar, anestesiavdelningar, arbetsterapiavdelningar, fysioterapiavdelningar, njurdialysavdelningar, förlossningsavdelningar, mödravårdscentraler och akut psykiatrisk vård samt en gemensam specialkategori för vård- och mottagningsavdelningar, läkarstationer, distriktsvård och barnavårdscentraler.

Det förutsätts enligt uppgift från Spri att socialstyrelsen och Landstingsförbundet skall göra de ytterligare bearbetningar av utredningsmaterialet och göra de överväganden på grundval av detsamma som kan erfordras.

Landstingsförbundets RUL-kommitté

Landstingsförbundet har tillsatt en kommitté för utarbetande av riktlinjer för läroplaner för utbildning av personal för hälso- och sjukvård (RUL-kommittén) med representanter för Landstingsförbundet och socialstyrelsen.

Utskottet

I motionen 1973:904 tas upp fråga om behörighetsbestämmelser för sjuksköterskor (sjukskötare).

Enligt sjukvårdskungörelsen (1972:676) gäller för den av sjukvårdshuvudmännen bedrivna slutna och öppna sjukvården att tjänst som sjuksköterska får tillsättas endast med den som har legitimation. Detsamma gäller även i fråga om vikarie på sjukskötersketjänst om inte socialstyrelsen medgett undantag. Undantag av detta slag har socialstyrelsen medgett i ett cirkulär år 1970 (MF 1970:94). Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har socialstyrelsen likaledes år 1970 utfärdat råd och anvisningar beträffande behörighet m. m. för sjuksköterskor (sjukskötare) och barnmorskor (MF 1970:4). Däri anges de befattningar inom sjukvården och hälsovården, vilkas innehavare "bör" ha vidareutbildning utöver grundutbildningen, som berättigar till legitimation. Socialstyrelsen påpekar att föreskrifterna beträffande behörighet tills vidare utfärdas som råd och anvisningar men att — om utvecklingen skulle ge vid handen, att ändringar av anvisningarna fordras, t. ex. i form av fastare reglering av vissa behörighetskrav — socialstyrelsen kommer att ta erforderliga initiativ. Det förutsätts i dessa råd och anvisningar att det med hänsyn till personalsituationen kan bli nödvändigt att vissa tjänster inom specialområden får uppehållas på vikariat av legitimerad sjuksköterska, som inte

genomgått vederbörlig vidareutbildning.

Motionärerna begär att behörighetsbestämmelser för sjuksköterskor skall fastställas. De torde därmed avse att en fastare reglering av behörighetskraven skall komma till stånd. I motiveringen till yrkandet påpekas bl. a. att vid en sådan reglering det skulle bli nödvändigt att begära dispens vid anställande av en icke vidareutbildad sjuksköterska på en tjänst för vilken det krävs vidareutbildning och att socialstyrelsen därigenom skulle få en bättre överblick över sjuksköterskesituationen.

Svensk sjuksköterskeförening framförde år 1972 krav till socialstyrelsen om utfärdande av behörighetsbestämmelser för sjuksköterskor. Från huvudmannahåll påpekades att en skärpning av behörighetskraven skulle medföra mycket stora praktiska svårigheter. I skrivelse i mars i år meddelade socialstyrelsen Sjuksköterskeföreningen att styrelsen ansåg att förutsättningar saknades för en ändring av styrelsens råd och anvisningar på området. Det påpekades att personalsituationen fortfarande vållade bekymmer. Socialstyrelsen framhöll emellertid att den var beredd att fortsätta diskussionerna med Sjuksköterskeföreningen om problemen. Överläggningar har härefter hållits mellan representanter för socialstyrelsen och Sjuksköterskeföreningen.

Årets riksdag har medgivit att statsbidrag under budgetåret 1973/74 får utgå för ett i förhållande till tidigare budgetår ökat antal vidareutbildningskurser för sjuksköterskor (UbU 1973:5 s. 9-12).

Socialutskottet är medvetet om de problem som kan uppstå inom sjuk- och hälsovården på grund av att för olika tjänster för sjuksköterskor personal inte finns med den utbildning som förutsatts. Utrymme har emellertid skapats för en ökning av utbildningskapaciteten för vidareutbildning av sjuksköterskor. Vidare är frågan om en fastare reglering av behörighetskraven föremål för prövning hos socialstyrelsen. Med hänsyn till det anförda anser utskottet, som vill framhålla betydelsen av att en lösning av behörighetsfrågan snabbt kommer till stånd, att motionen 1973:904 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1973:904.

Stockholm den 16 oktober 1973

På socialutskottets vägnar

GÖRAN KARLSSON

Närvarande: herrar Karlsson i Huskvarna (s), Gustavsson i Alvesta (c), Svensson i Kungälv (s), Hamrin (fp), Dahlberg (s)*, Larsson i Öskevik (c), fru Sigurdsen (s)*, herrar Johnsson i Blentarp (s), Andreasson (c), Nordberg (s), Åkerlind (m), Romanus (fp), Nilsson i Växjö (s), Nisser (m) och Hagberg (vpk).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.